

Překrývání neurodegenerativních demenci klinické a neuropatologické aspekty

Robert Rusina

Neurologická klinika a Centrum klinických neurověd
Universita Karlova v Praze,
1. lékařská fakulta a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze

Neurodegenerace

postupný zánik specifických skupin neuronů

koncept proteinopatií:

- ukládání specifického proteinu v mozkové tkáni
beta amyloid, tau protein, alfa-synuklein, TDP-43...
- obecné mechanismy apoptózy a autofagie
- definitivní diagnóza je vždy neuropatologická

Diagnóza neurodegenerací

klinický obraz:

selektivní postižení neuronální subpopulace **plus**
časoprostorová progrese depozit proteinu

diagnóza:

- „možná (possible)“ - klinický obraz
- „pravděpodobné (probable)“ - klinický obraz a pomocná vyšetření
- „potvrzená (definite)“ - neuropatologie

Alzheimerova nemoc

postižení epizodické paměti

postupně další kognitivní funkce

(řeč, exekutivní a zrakově-prostorové funkce),

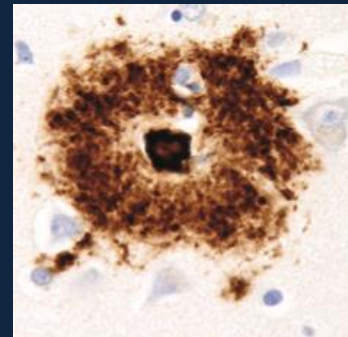
poruchy chování a zhoršování soběstačnosti

amyloidové plaky

(protilátky proti beta amyloidu)

inkluze tau proteinu

(v hipokampu a korových oblastech)

Hyman BT e al. Alzheimers Dement 2012; 8:1-13

Synukleinopatie

PN, DLB, MSA

parkinsonský syndrom

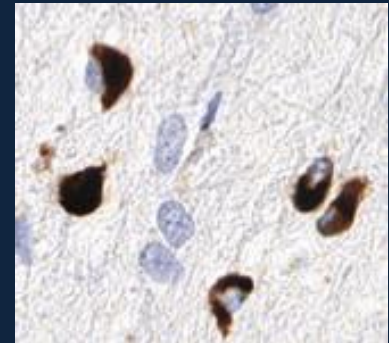
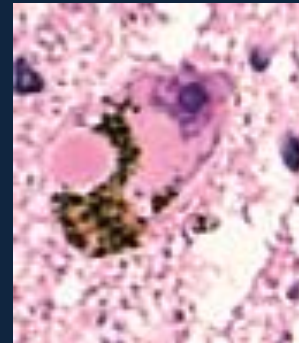
(hypokineza, rigidita, třes a posturální instabilita).

přidružené projevy:

- kognitivní postižení
- mozečkové projevy
- dysautonomie

intracelulární inkluze alfa-synukleinu

(Lewyho tělíska, Lewyho neurity, a oligodendroglální inkluze: Pappovy-Lantosovy inkluze).

Halliday GM, et al. Acta Neuropathol. 2011;122:187-204

Tauopatie

FTD, naPPA, PSP, CBD

frontální syndrom

časné behaviorální změny

afázie

snížená produkce řeči, apraxie řeči

parkinsonismus

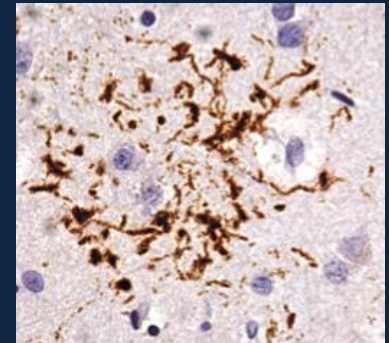
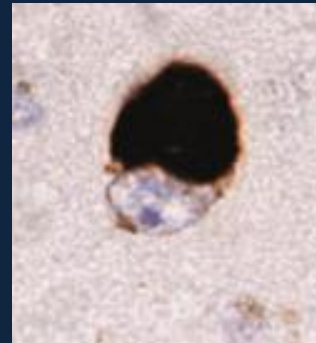
axiální rigidita, porucha okulomotoriky,
asymetrie, pády, alien limb

demence

depozita tau proteinu

(„tubulin associated unit“)

v neuronech nebo v gliových
elementech

Rohan Z, et al. Arch Pathol Lab Med 2014; 138:132-138

TDP-43 proteinopatie

FTD, svPPA, FTLD-MND

frontální syndrom

časné behaviorální změny

afázie

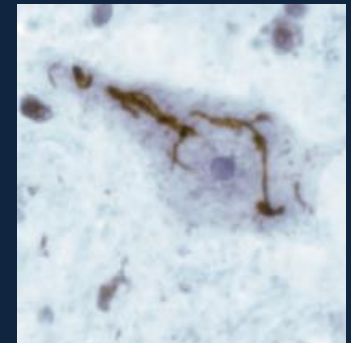
velmi fluentní, těžká porucha porozumění

motorický neuron

parézy, amyotrofie, spasticita, bulbární syndrom

demence

neuronální cytoplasmatické
a oligodendroglální inkluze
(transactive response DNA binding
protein 43)

• Bigio EH et al. J Mol Neurosci 2011; 45:390-401

Prionová onemocnění

CJD, GSS, FFI, nvCJD

rychle progredující demence

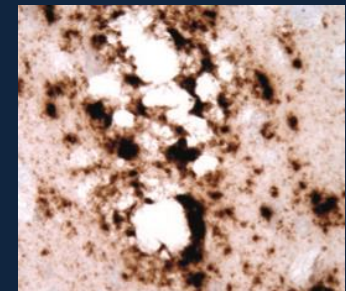
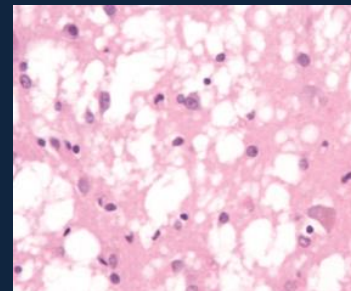
myoklonus

zrakové/mozečkové projevy,

pyramidové/extrapyrámidové
postižení

akinetický mutismus

spongiformní dystrofie
numerická atrofie neuronů
reaktivní astroglióza
imunohistochemie

Rohan Z, et al. Cesk Slov Neurol N 2013; 76/109:300-306

Překrývání neurodegenerací

ve 20-40 % neurodegenerací je klinická diagnóza nesprávná

společný výskyt více markerů různých neurodegenerací

- poměrně častý
- narůstá s věkem

Parkinsonism and Related Disorders 20 (2014) 525–529

Contents lists available at [ScienceDirect](#)

ELSEVIER

Parkinsonism and Related Disorders

journal homepage: www.elsevier.com/locate/parkreldis

Concomitant pathologies among a spectrum of parkinsonian disorders

Brittany N. Dugger^{a,*}, Charles H. Adler^b, Holly A. Shill^a, John Caviness^b, Sandra Jacobson^a, Erika Driver-Dunckley^b, Thomas G. Beach^a, The Arizona Parkinson's Disease Consortium

typ překryvu (overlap)	neuropatologický podklad	příklady překryvné diagnózy
<p>souběžná neurodegenerativní onemocnění</p>	<p>přítomnost dvou (nebo více) neurodegenerativních onemocnění^{px}</p>	<p>komorbidity:</p> <p>AN + MSA</p> <p>AN + Pickova nemoc</p> <p>AN + MSA</p> <p>AN + DLB</p>
<p>souběžná neurodegenerativní patologie</p>	<p>přítomnost neurodegenerativního onemocnění a ohraničených depozit proteinu specifického pro jinou neurodegeneraci</p>	<p>FTLD-TDP + depozita alfa-synukleinu</p> <p>AN + depozita TDP-43 v hipokampu</p> <p>AN + Lewyho neurity v amygdale</p>
<p>smíšená neuropatologie</p>	<p>přítomnost neurodegenerativního onemocnění a vaskulární patologie</p>	<p>smíšená demence:</p> <p>AN a vaskulární demence</p> <p>DLB a vaskulární demence</p>

Alzheimerova nemoc a synukleinopatie

AN se souběžnou alfa-synukleinopatií

typické alzheimerovské změny

depozita alfa-synukleinu v izolovaných oblastech

limbické struktury, amygdala, gyrus cinguli (ale chybí v kmenových jádrech)

komorbidita AN a synukleinopatie

rozvinutá alzheimerovská patologie

➤ potvrzená „definite“ AN

rozsáhlá kortikální i subkortikální depozita α -synukleinu

➤ potvrzená „definite“ DLB

➤ potvrzená „definite“ MSA

Colom-Cadena M, et al. J Neuropathol Exp Neurol 2013; 72:1203-1212

Alzheimerova nemoc a tauopatie

AN se souběžnou tau patologií

AN s argyrofilní demencí - velmi diskutováno

AGD je pouze neuropatologicky definované onemocnění, zatím není znám typický klinický průběh

komorbidita AN a tauopatie

heterogenita tauopatií

podobnosti mezi tauopatiemi a AN

u klasické formy PSP podobně jako u AN koreluje klinická manifestace s progresí ukládání depozit tau proteinu v mozku.

Thal DR, et al. Neuropathol Appl Neurobiol 2005; 31:270-279

Alzheimerova nemoc a TDP-43

AN se souběžnou tau patologií

až u 50 % AN jsou TDP-43 inkluze v amygdale, v hipokampálních strukturách

komorbidita AN a ALS

rychle postupujícím onemocnění motorického neuronu s demencí

Josephs KA, et al. Acta Neuropathol 2014; 127:441-450

Komorbidita AN a synukleinopatie

klinická manifestace odlišná od typického průběhu DLB, MSA, AN

AN + DLB rychle progredující demence s parkinsonismem a těžkou poruchou chování („FTD-like“)

AN + MSA rozvoj těžké demence v rámci nezvykle rychle postupující MSA

Komorbidita AN a tauopatie

demence s atypickým průběhem nebo nezvyklou progresí

AN + Pickova nemoc amnestická demence s afázií a apraxií,
progredující do těžké frontální demence

AN + PSP připomíná synukleinopatie, např. demenci
s Lewyho tělísky i multisystémovou atrofii

Komorbidita ALS a AN

ALS s rychlým rozvojem demence a postižením paměti

ALS + AN rychle postupující onemocnění motorického neuronu s demencí amnestického rázu a temporální atrofií na MRI

Prionový protein a komorbidity

patologie tau proteinu

PART (primary age-related tauopathy – věkově vázaná primární tauopatie)

kombinace CJN s AN, DLB či dokonce MSA

Rodriguez-Diehl R, et al. Neuropathology 2012; 32:158-163

Smíšená demence

kombinace vaskulární patologie primárního neurodegenerativního onemocnění (typicky AN)

pravděpodobnost výskytu cerebrovaskulárních změn narůstá s věkem.

Alafuzoff I, et al. Exp Gerontol 2012; 47:825-833

makroangiopatické léze

klasický teritoriální sub/kortikální infarkt

mnohočetné sub/kortikální ischemické léze
(multiinfarktová encefalopatie)

„watershed“ ischemické léze

strategický infarkt
(talamus, hipokampy, řečové centrum)

mikroangiopatické léze (small vessel disease – SVD)

subkortikální arteriolosklerotická encefalopatie
(dříve Binswangerova nemoc)

status lacunaris
(BG, centrum semiovale, kmen)

leukoaraióza

kortikosubkortikální mikroinfarkty

subkortikální mikrovaskulární leukoencefalopatie
(CADASIL)

Smíšená demence

jedna ze složek plně vyvinutá stadiu a druhá doprovodná

AN v neokortikálním stadiu + mírná leukoaraióza

nebo

rozsáhlá vaskulární patologie bílé hmoty + Lewyho
patologie v kmenových strukturách

Alafuzoff I, et al. Exp Gerontol 2012; 47:825-833

Závěr

- kombinace dvou i více neurodegenerativních onemocnění jsou častější, než se dříve soudilo
- rychlejší průběh i atypické klinické obrazy u řady pacientů
- nutnost detailního neuropatologického vyšetření mozku pacientů a následné retrospektivní klinicko-patologická korelace